11/04/2021

Slujire și jertfă – 25 de ani de la trecerea la Domnul a Episcopului Emilian Birdaş

Dintotdeauna, atât în momente mai grele, cât şi în momente prielnice de înflorire, Biserica a avut prin grija lui Dumnezeu oameni aleşi care au ştiut să îndrume poporul binecredincios pe cărarea cea strâmtă, dar sigură, ce duce la limanul mântuirii.

Dumnezeu lucrează prin oameni şi acest lucru s-a văzut şi se vede şi acum. Oameni hărăziţi de Pronia divină s-au format temeinic şi au ajuns, nu uşor, să deţină funcţii de răspundere, să devină arhierei şi să-şi pună toată viaţa lor în slujirea Bisericii şi a aproapelui.

Un asemenea om devotat şi credincios, cu voinţă şi spirit de iniţiativă, bun organizator şi chivernisitor, a fost vrednicul de pomenire Episcop Emilian Birdaş (1921-1996).

S-a născut într-o familie credincioasă din ţinutul încărcat de istorie al dacilor liberi, în Maramureş, la 23 noiembrie 1921, în comuna Rohia, fiind crescut în credinţa, tradiţiile şi rânduielile ortodoxe româneşti şi în graiul, simţămintele şi datinile străbune. Astfel, în sufletul tânărului s-au împletit de la început luminile credinţei cu sufletul românesc al acestor plaiuri. Cunoscând de mic poverile vieţii, el a rămas statornic alături de cei apăsaţi şi împovăraţi. Rămas orfan la vârsta de 14 ani, a fost

primit novice la Mănăstirea „Sfânta Ana” de la Rohia. La 21 iulie 1941 a intrat în cinul monahal, fiind hirotonit ierodiacon (25 iulie 1941) şi apoi ieromonah, prin punerea mâinilor cărturarului Episcop al Clujului, Nicolae Colan (27 iulie 1941), pe seama aceleiaşi mănăstiri. Primeşte şi sarcina administrării unor parohii din nordul Transilvaniei. În 1942 este transferat la Mănăstirea „Sfântul Ilie” din Topliţa – Mureş, administrând şi aici unele parohii din jur.
În 1948 obţine diploma de absolvent al Seminarului „Nifon Mitropolitul” din Bucureşti. Între 1948 şi 1952 urmează cursurile Institutului Teologic Universitar din Capitală, obţinând licenţa în teologie cu calificativul „excepţional”.
Între timp a fost hirotesit întru protosinghel, iar apoi a fost numit stareţ al Mănăstirii „Martirii Neamului”, judeţul Alba.
În perioada studenţiei i s-a încredinţat funcţia de responsabil al internatului Şcolii de cântăreţi bisericeşti „Radu Vodă” din Bucureşti, iar în anul 1953 a fost închinoviat la Mănăstirea Căldăruşani, fiind încadrat totodată ca preot la Catedrala Patriarhală din Bucureşti. Pe lângă această ascultare, a fost numit în 1955 profesor la Şcoala monahală a obştei patriarhale, cu sediul la Mănăstirea Antim.
În 1957 a fost numit în funcţia de vicar-administrativ al Episcopiei Romanului şi Huşilor, unde a funcţionat până în anul 1963. În 1958 i s-a acordat rangul de arhimandrit.
Între 1963 şi 1973 a funcţionat la Alba Iulia cu titlul de conducător al Catedralei Reîntregirii. Aici a dat dovadă de mult spirit gospodăresc, publicând totodată o seamă de materiale care scot la lumină importanţa acestui aşezământ din Alba Iulia, precum şi alte aspecte din istoria noastră bisericească.
La recomandarea vrednicului de pomenire Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului, a fost ales la 2 septembrie 1973 ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de „Ră-şi-năreanul”. Reactivarea Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, după o întrerupere de 275 de ani, va fi un bun prilej de a-l chema să ocupe postul de episcop al nou-reînfiinţatei episcopii.
În cetatea Bălgradului, a păstorit vreme de 15 ani, remarcându-se ca un bun gospodar şi ca un vrednic slujitor. În cei 15 ani de episcopat aici, a hirotonit peste 300 de preoţi şi sub directa sa îndrumare s-au zidit din nou 72 de biserici, iar alte 150 au fost restaurate şi îmbrăcate într-o frumoasă haină picturală bizantină. S-a opus cu îndârjire vreme de ani îndelungaţi dărâmării bisericii ortodoxe din Miercurea Ciuc de către autorităţile comuniste ale vremii, iar la Mănăstirea Râmeţ, în plină epocă comunistă atee, a pus piatra de temelie, lângă vechea bisericuţă ridicată de Sfântul Ierarh Ghelasie, a monumentalei biserici cu hramul „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel”. În deceniile opt şi nouă ale secolului XX s-a desfăşurat în Cetatea Unirii o intensă activitate editorială.
Episcopul Emilian menţiona că toate acestea s-au împlinit *prin vrednicia clerului şi a bunilor credincioşi, de care îmi aduc aminte în smeritele rugăciuni şi pe care, după revoluţie, aveam motive întemeiate ca pentru cele realizate să-i declar pe aceşti preoţi – dintre care cam trei sute i-am hirotonit personal – eroi misionari ai Episcopiei de Alba Iulia pentru munca lor uimitoare depusă în acele vremuri grele,*

1976-1990.

Pe lângă acestea, cum se ştie, am căutat să reiau firul tradiţiei culturale a Mitropoliei Bălgrădene de odinioară, punând în actualitate trecutul istoric şi bisericesc prin editarea a zeci de mii de ilustrate şi pliante, cu conţinut tematic, precum şi prin tipărirea unor cărţi de prestigiu: Carte de rugăciuni în mai multe ediţii, Alba Iulia – oraş bimilenar, 1978, Îndreptar ortodox în mai multe ediţii, precum şi tipărirea în ediţie critică cu studii introductive alcătuite de oameni de vastă cultură şi cu rezumate în limbi străine, opera marelui Mitropolit Simion Ştefan, cărturar şi patriot, Noul Testament de la Bălgrad 1648, cartea de căpetenie, de importanţă exemplară, piatră de hotar în literatura românească, monument de limbă literară, cultură şi spiritualitate cum a numit-o critica modernă.

Pentru aceste rezultate pe tărâm cultural am fost cinstit cu Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”*, iar după aceasta, ales ca membru de onoare al Academiei Române în anul 1992.*

Aşa cum amintea el, în 1975 a scos de sub tipar o lucrare deosebită, numită „Îndreptar ortodox”, carte de rugăciuni ce cuprindea, între altele, pentru prima dată, slujbele Sfinţilor Ierarhi ardeleni Iorest şi Sava, a Cuvioşilor Mărturisitori Visarion, Sofronie şi a Mucenicului Oprea din Sălişte, precum şi acatistele acestora. Prefaţa cărţii a fost scrisă de către Arhiepiscopul Teofil al Clujului, ocrotitor al Episcopului Emilian pe când era vicar-administrativ la Roman.

Această lucrare a cunoscut câteva ediţii, fiind bine primită de către cler şi credincioşi. La fel, în 1976, a editat o voluminoasă „Carte de rugăciuni”, întocmită de el după textele mai vechi ale cărţilor de rugăciuni. Cartea avea 528 de pagini, fiind poate cea mai complexă şi completă carte de rugăciuni editată la noi. Şi această lucrare a cunoscut cinci ediţii, ultima fiind bună de tipar în 1989, apărând însă la începutul anului 1990 cu o altă foaie de titlu – ceea ce i-a provocat o mare supărare.

După 1990 a fost pus în retragere de Sfântul Sinod, dar la scurt timp a fost ales Arhiereu-vicar al Episcopiei Aradului cu titlul „Arădeanul”, unde a lucrat destoinic şi ascultător dimpreună cu blândul ierarh Timotei Seviciu.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Timişoarei şi Caransebeşului decide în luna decembrie 1993 reactivarea Episcopiei Caransebeşului după ce aceasta a fost desfiinţată prin actul nedrept din 1946. În luna ianuarie a anului 1994, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ia act cu satisfacţie de dorinţa bănăţenilor, hotărând să redea Caransebeşului statutul pe care îl merită. Reactivarea acestei episcopii a fost un act de reală importanţă, cu maxime implicaţii în viaţa Bisericii. Dacă la scară naţională autonomia locală apare ca singura soluţie viabilă pentru buna funcţionare a societăţii româneşti, desigur că acest concept nu poate fi trecut cu vederea nici de Biserica neamului. Odată structurate formele şi aparatul administrativ al reînfiinţatei eparhii, aceasta devine la scurt timp un potenţial de primă însemnătate în revigorarea vieţii ecleziale din sudul Banatului.
Ca un fapt de reparare morală, dar şi datorită experienţei sale de organizator, Episcopul-vicar Emilian de la Arad este ales de Sfântul Sinod, în data 13 iulie 1994, ca întâiul Episcop al reînfiinţatei Episcopii a Caransebeşului. La deschiderea lucrărilor Colegiului electoral bisericesc, fericitul întru adormire Patriarh Teoctist s-a referit şi la celelalte două alegeri de chiriarhi pentru Episcopia Covasnei şi Harghitei şi Episcopia Dunării de Jos.
După ce a mulţumit membrilor Colegiului electoral bisericesc, Episcopul Emilian a spus: *În 1975, într-un moment precum cel de azi, am fost chemat la slujire de vrednicul de pomenire Patriarh al României Justinian, pentru a cărui odihnă mă rog. Preafericirea Sa de pioasă amintire m-a chemat atunci ca să reînnod, ca şi astăzi, firul istoric al Episcopiei de Alba Iulia, după mai bine de 200 de ani. Socotesc că cea mai importantă alegere făcută în cursul acestor zile este cea pentru Episcopia de Harghita, pe care am păstorit-o câţiva ani, cu câteva rezultate care se pot vedea şi care vor fi pomenite, nădăjduiesc, şi la Judecata din urmă. Gândul meu se îndreaptă acum şi către preoţii şi credincioşii din Episcopia de Alba Iulia, cu care am lucrat peste 17 ani, vreme în care, vreau să cred – şi poate vor aprecia şi alţii – s-au făcut câteva lucruri pentru preamărirea lui Dumnezeu şi pentru unitatea românească.*
Duminică, 14 august, acelaşi an, în Catedrala istorică „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” au avut loc Sfânta Liturghie şi slujba de instalare a Episcopului Emilian, cu participarea Mitropolitului Nicolae al Banatului, a Preasfinţitului Părinte Timotei al Aradului şi a distinşilor preoţi din cele trei eparhii ale Mitropoliei Banatului. Alături de autorităţile locale şi centrale, a participat şi Episcopul Ioan Ploscariu al Lugojului, orientând alocuţiunea sa pe tema relaţiilor bune care au existat şi există între Biserica Ortodoxă şi Biserica Greco-Catolică.
Mitropolitul Nicolae a subliniat în cuvântul său importanţa istorică a oraşului Caransebeş, după care a remarcat însemnătatea reactivării Episcopiei de Caransebeş şi a evocat personalitatea Episcopului de odinioară Veniamin Nistor. În încheierea discursului, Părintele Mitropolit a ţinut să arate că alegerea noului episcop este „un dar al cerului”, ceea ce îl obligă să arhipăstorească cu dragoste,

înţelepciune şi responsabilitate.
În cei doar doi ani de arhipăstorire la Caransebeş, Episcopul Emilian a pus bazele episcopiei, asemenea primului episcop, vrednicul şi prietenul apropiat al marelui şi Sfânt Ierarh Andrei Şaguna, Episcopul Ioan Popasu. Cu simţ de responsabilitate, cu muncă asiduă şi demnitate, a revigorat viaţa religioasă din zona Banatului de Munte.
Marea realizare este şi întocmirea planului noii Catedrale Episcopale din Caransebeş, piatra de temelie fiind pusă la câteva luni după trecerea sa la cele veşnice de către Episcopul Laurenţiu Streza şi desăvârşită şi târnosită de către actualul chiriarh, Episcopul Lucian Mic.
Gârbovit de probleme şi griji, cu o stare de sănătate precară, cu câteva zile înainte de marea zi a Învierii Domnului, la 5 aprilie 1996, Episcopul Emilian Birdaş a fost chemat să slujească în Altarul cel de Sus, după câteva zile plecând în Patria Cerească şi Episcopul Valerian Zaharia al Oradiei.
Sicriul cu trupul neînsufleţit al Episcopului Emilian a fost depus în Catedrala istorică a Caransebeşului, iar slujba Înmormântării a avut loc luni, 8 aprilie 1996, în sobor de arhierei şi preoţi, sub protia Mitropolitului Nicolae al Banatului. Au fost prezente, de asemenea, oficialităţi civile şi militare ale judeţelor Caraş-Severin, Timiş şi Alba şi reprezentanţi ai Secretariatului de Stat pentru Culte.
Cu acest prilej, Patriarhul Teoctist, în cuvântul de condoleanţe intitulat „Dumnezeu şi-a chemat la Sine sluga bună şi credincioasă”, adresat Mitropoliei Banatului, clerului şi credincioşilor acesteia, mărturisea: *Taina vieţii pământeşti şi numărul anilor sunt în mâna lui Dumnezeu, în taina adâncurilor Duhului Său* (I Cor. 2, 10). *Cel dintâi episcop de după reactivarea acestui centru eparhial pleacă din această viaţă pământească cu vredniciile sale înscrise în cartea vieţii, între care însă străluceşte vrednicia sa de a fi continuatorul şirului de ierarhi ai Caransebeşului.*
Iubite părinte şi frate al nostru Emilian, bucură-te că Dumnezeu te-a chemat între ai Săi şi între ai noştri sfinţi înaintaşi. Păşeşti cu bucurie către Preasfânta Treime care ţi-a pregătit loc de odihnă. Iar noi, cei ce te-am cunoscut, te-am apreciat şi nu de puţine ori ne-am împărtăşit bucuriile şi tristeţile, te însoţim cu dragostea şi rugăciunile noastre.
Din păcate, doar trei publicaţii bisericeşti: „Vestitorul Ortodoxiei”, „Altarul Banatului” şi „Telegraful Român” de la Sibiu – printr-un necrolog scris de autorul acestor rânduri – au inserat în paginile lor vestea trecerii la Domnul a Episcopului Emilian.
În încheiere, relatez câteva amintiri personale legate de vlădica Emilian Birdaş: *În anul 1988, întorcându-mă în vară de la Mănăstirea Râmeţ, am trecut pe la Episcopia de Alba Iulia, unde o cunoşteam pe sora Minerva Barb care îl slujea pe Preasfinţitul Părinte Emilian. Stând de vorbă pe holul de la bucătărie, deodată apare vlădica Emilian întrebându-mă cine sunt. Sora Minerva i-a spus că sunt un doctorand la Institutul Teologic Universitar din Sibiu şi un apropiat al Mănăstirii Râmeţ. I-a poruncit atunci sorei să-mi dea să mănânc la bucătărie şi după ce termin să fac o cerere pentru a-mi da un exemplar din Noul Testament de la Bălgrad pe*

care tocmai îl editase atunci. Şi astăzi am acest exemplar pe care mi-a scris o dedicaţie specială. După un an, -înainte de călugăria mea la Mănăstirea Sâmbăta de Sus – la 5 mai 1989, vlădica Emilian mi-a trimis în dar un culion şi o camilafcă nouă din partea lui. Aflase de la sora Minerva că voi fi călugărit şi a făcut acest gest frumos. Şi după ce am ajuns arhiereu mult timp am slujit cu acea camilafcă primită de la dânsul.

După evenimentul din 1990, când a fost nevoit să se retragă de la conducerea Episcopiei de Alba Iulia, a venit într-o zi la Sibiu la Mitropolitul Antonie. Eram secretar la Arhiepiscopie şi m-am dus să-l anunţ pe mitropolit. Acesta îl avea în audienţă pe dl Nicolae Stoicescu, atunci noul Ministru al Cultelor. Mitropolitul Antonie m-a rugat să stau cu vlădica Emilian la o cafea până îl va putea primi.

Era foarte dezorientat, trist şi supărat. Mi-a spus între altele: „Părinte Visarion, nu ştiu ce să fac, unde să mă duc. Am şi eu lucrurile mele, multe cărţi, unde să le pun? Am fost la câteva mănăstiri din eparhie, ca şi la mănăstirea de metanie, să cer găzduire, dar am fost refuzat categoric. De aceea vin acum să vorbesc cu -Înaltpreasfinţitul să văd ce se întâmplă cu mine”*. După aproximativ o oră, Mitropolitul Antonie l-a primit împreună cu ministrul Stoicescu şi cred că atunci s-a pus la cale trecerea lui la Arad ca arhiereu-vicar.*

De atunci i-a purtat o recunoştinţă vie Mitropolitului Antonie, ca şi Mitropolitului Nicolae al Banatului şi Episcopului Timotei al Aradului.

Se cade să ne amintim, aşadar, de acest ierarh dârz şi vrednic şi să-L rugăm pe „Părintele luminilor de la care se coboară toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit” să-i facă parte de veşnică odihnă în lăcaşurile sfinţilor, iar amintirea lui să fie de-a pururea în inimile noastre.

— ziarullumina.ro